

Kukat avautuvat ja puhuvat suunsa puhtaaksi

Silva Lehtinen

Sisällys

Suovehka.....	5	Hopeahanhikit.....	46	Karhunputki.....	87	Vanamo.....	128
Pikkukäenrieska.....	6	Rätvänä.....	47	Pikkutalvikki.....	88	Rohtovirmajuuri.....	129
Ruoholaukka.....	7	Kyläkellukka.....	48	Keltatalvikki.....	89	Ruusuruoho.....	130
Kielo.....	8	Ojakellukka.....	49	Kanerva.....	90	Hirvenkello.....	131
Kalliokielo.....	9	Mesiangervo.....	50	Suopursu.....	91	Kissankello.....	132
Oravanmarja.....	10	Poimulehdet.....	51	Isokarpalo.....	92	Harakankello.....	133
Sudenmarja.....	11	Orjanruusu.....	52	Juolukka.....	93	Ukonkello.....	134
Valkolehdokki.....	12	Valkomesikkä.....	53	Mustikka.....	94	Kurjenkello.....	135
Täpläkämmekkä.....	13	Puna-apila.....	54	Puolukka.....	95	Vuohenkello.....	136
Keltakurjenmiekka....	14	Valkoapila.....	55	Ranta-alpi.....	96	Peurankello.....	137
Nokkonen.....	15	Kelta-apila.....	56	Terttualpi.....	97	Kultapiisku.....	138
Ukontatar.....	16	Musta-apila.....	57	Metsätähti.....	98	Meriasteri.....	139
Pihatatar.....	17	Jänönapila.....	58	Isosappi.....	99	Kanadankoiransilmä	140
Lumpeet.....	18	Alsikeapila.....	59	Karhunköynnös.....	100	Peltovillakko.....	141
Ulpukka.....	19	Komealupiini.....	60	Imikkä.....	101	Ahokissankäpälä.....	142
Kevättähtimö.....	20	Keltamaite.....	61	Luhtalemmikki.....	102	Tummarusokki.....	143
Heinätähtimö.....	21	Metsävirvilä.....	62	Rohtoraunioyrtti....	103	Pietaryrtti.....	144
Mäkitervakko.....	22	Hiirenvirna.....	63	Neidonkieli.....	104	Keltasauramo.....	145
Käenkukka.....	23	Aitovirna.....	64	Niittyhumala.....	105	Päivänkakkara.....	146
Puna-ailakki.....	24	Kevätlinnunherne.....	65	Kirjopillike.....	106	Peltosaunio.....	147
Nurmikohokki.....	25	Merinätkelmä.....	66	Karheapillike.....	107	Ojakärsämö.....	148
Ketoneilikka.....	26	Niittynätkelmä.....	67	Valkopeippi.....	108	Siankärsämö.....	149
Rentukka.....	27	Käenkaali.....	68	Peltopähkämö.....	109	Pihasaunio.....	150
Lehtoakileija.....	28	Metsäkurjenpolvi.....	69	Rantaminttu.....	110	Pujo.....	151
Mukulaleinikki.....	29	Lehtopalsami.....	70	Kartioakankaali.....	111	Leskenlehti.....	152
Niittyleinikki.....	30	Rikkapalsami.....	71	Punakoiso.....	112	Etelänruttojuuri....	153
Rönsyleinikki.....	31	Jättipalsami.....	72	Keltakannusruoho...	113	Seittitakiainen.....	154
Valkovuokko.....	32	Mäkikuisma.....	73	Rohtotädyke.....	114	Piikkiohdake.....	155
Keltavuokko.....	33	Keto-orvokki.....	74	Nurmitädyke.....	115	Huopaohdake.....	156
Sinivuokko.....	34	Metsäorvokki.....	75	Rantatädyke.....	116	Suo-ohdake.....	157
Pystykiurunkannus....	35	Pelto-orvokki.....	76	Syyläjuuri.....	117	Pelto-ohdake.....	158
Keltamo.....	36	Suo-orvokki.....	77	Tummatulikukka.....	118	Kruunuohdake.....	159
Luhtalitukka.....	37	Rantakukka.....	78	Ukontulikukka.....	119	Ahdekaunokki.....	160
Peltokanankaali.....	38	Näsiä.....	79	Kangasmaitikka.....	120	Pukinparta.....	161
Ukonpalko.....	39	Maitohorsma.....	80	Lehtomaitikka.....	121	Voikukat.....	162
Keltamaksaruoho.....	40	Karvahorsma.....	81	Luhtakuusio.....	122	Syysmaitiainen.....	163
Isomaksaruoho.....	41	Iltahelokki.....	82	Punasänkiö.....	123	Peltovalvatti.....	164
Lillukka.....	42	Ruohokanukka.....	83	Silmäruohot.....	124	Jänönsalaatti.....	165
Ahomansikka.....	43	Koiranputki.....	84	Isolaukku.....	125	Sarjakeltanot.....	166
Kurjenjalka.....	44	Vuohenputki.....	85	Keltamatara.....	126	Hakemisto.....	168
Ketohanhikki.....	45	Pukinjuuri.....	86	Paimenmatara.....	127	Lähteita.....	170

Lukijalle

Tämä ei ole tavanomainen kasvikirja, jossa luetellaan lajien yksityiskohtaisia tuntomerkkejä. Tunnistaminen onnistuu useimmiten kirjan tarkkojen kuvien avulla. Tekstit on kirjoitettu pilke silmäkulmassa, kuvitellen miten kukin kukka voisi itsensä esitellä. Tarkoitus on tarjota lukijalle viihdyttävä lukukokemus, joka ehkä johtaa syvälliseenkin perehtymiseen kasvien ihmeelliseen maailmaan. Hauskoja lukuhetkiä kukkaystäviemme seurassa!

Helsingissä 2025
Silva Lehtinen

Suovehka

Calla palustris

Hienostunut, klassinen tyylini ei petä koskaan, vaikka kasvaisin pahaisessa ojassa tai mutahaudassa! Kukkani on piskuinen puikelo, jota kukaan tuskin huomaisi, ellei valkea tukilehti maalaisi sille vaikuttavaa taustaa. Kelpaan jopa hautakukaksi, viimeiseksi viestiksi rakkaimmalle. Toisaalta kuivatusta juurakostani on tehty jauhojen jatketta pula-aikoina, joten olen auttanut ihmisiä myös pysymään hengissä.

Minun lisäksi muita vehkakasveja ei Suomen luonnossa juuri näy. Huonekasveina pidetään sukulaisiani kirjovehkaa, viirivehkaa ja peikonlehteä. Sukulaiseni viihtyvät tropiikin lämmössä, ja sieltä erilaisia vehkalajeja löytyykin tuhansittain!

Vehka on monivuotinen vehkakasvi, joka kasvaa 10–40 senttimetriä korkeaksi ja kukkii kesä-heinäkuussa.

Pikkukäenrieska

Gagea minima

Me kainoja ollaan ja pieniä vaan, laulettiin jo vanhassa lastenlaulussa. Jo varhain keväällä avaan pikkuruiset kukkani ja kurotan kohti aurinkoa. Pian muu kasvillisuus peittää minut varjoonsa. Jos olet tarkkana, löydät minut pihan tai puiston nurmikolta, missä kullankeltaiset kukkani juhlivat kevään tuloa.

Pikkukäenrieska on monivuotinen liljakasvi, joka kasvaa nimensä mukaisesti vain 7–15 senttimetrin korkuiseksi. Se kukkii huhtitoukokuussa.

Ruoholaukka

Allium schoenoprasum

Olet varmaan kuullut, että ruohosipuli kruunaa ruoan kuin ruoan. Mutta en minä mitenkään erityisesti halua tulla syödyksi! Kuka kehuisi kauniita kukkiani ja lilianvärisiä kasvustoja, joilla kirjon alkukesän ketoja ja kallioita? Niinpä! Materialismi voittaa estetiikan!

On minua muinoin käytetty myös lääkekasvina. Elias Lönnrot kirjoitti vuoden 1860 kasviossaan: ”Lääkkeenä nautittuna hiuttava, vesityttävä ja puhkuttava, hyödyllinen hengen-ahdossa, leinissä, kerpukissa, horkassa.”

Ruoholaukka eli ruohosipuli on monivuotinen narsissikasvi, joka kasvaa 10–30 senttimetrin korkuiseksi ja kukkii kesä-heinäkuussa.

Piippopaksupää

Kielo

Convallaria majalis

Lehtieni muodon vuoksi minua on entisaikaan nimitetty lehmänkieleksi, lehmänkielheinäksi tai kielheinäksi. Miltä se nyt kuulostaisi, jos Suomen kansalliskukkana olisi lehmänkieli? Onneksi Lönnrot teki viisaan päätöksen jo vuonna 1860 valitessaan nimekseni kielon. Hyvää onneakin olen siis tarvinnut, että olen onnistunut saamaan kansalliskukan kunniakkaan arvonimen. Sitä myös kannan ylpeänä ja arvostani tietoisena!

Kielo on monivuotinen parsakasvi, jonka korkeus on 15–25 senttimetriä ja joka kukkii touko-kesäkuussa.

Kalliokieli

Polygonatum odoratum

Minä ja serkkuni lehtokieli muistutamme paljon toisiamme. Kielo sen sijaan on helppo erottaa meistä – ainakin asenteensa puolesta. Kansalliskukkana se kuvittelee olevansa hyvinkin ihmeellinen kaunotar ja onkin aika koppava meitä sukulaisia kohtaan. Mutta emme me siitä välitä! Meillä on itsetunto kohdillaan.

Kalliokieli on monivuotinen parsakasvi, jonka korkeus on 20–40 senttimetriä. Kukkii touko-kesäkuussa kallioilla ja metsissä.

Oravanmarja

Maianthemum bifolium

Tieteellinen nimeni kertoo, että olen kaksilehtinen toukokuun kukka. Pitää paikkansa! Mistä sitten kertoo suomenkielinen nimeni oravanmarja? Ehkäpä siitä, että minulla ja oravalla on samanlainen puumaku: pidämme molemmat kuusista. Komeita puita! Orava ja minä viihdymme kuusikoissa, lempipuidemme varjoissa.

Oravanmarja on monivuotinen parsakasvi, jonka korkeus on 5–20 senttimetriä. Kukkii touko-kesäkuussa. Marjat ovat lievästi myrkyllisiä.

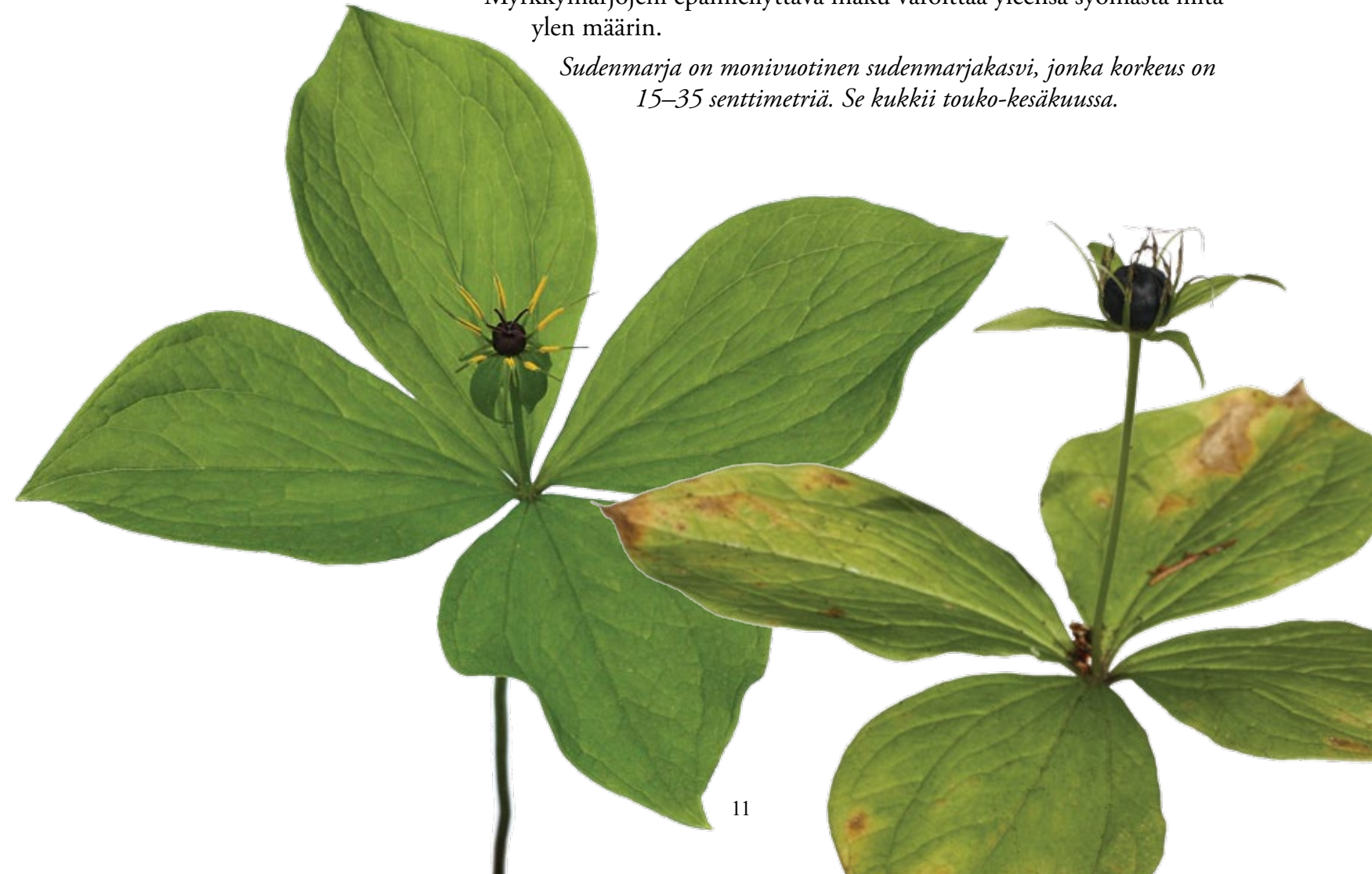
Sudenmarja

Paris quadrifolia

Vanha kansa ei säästellyt mielikuvitustaan keksiessään minulle pelottavia nimiä, kuten käärmeen-, karhun, mörön-, pirun- ja kuolemanmarja. Vaarasta kertoo myös nykyinen nimeni sudenmarja. Pelotteluun oli aihettakin, onhan marjani myrkyllinen. Väitän kuitenkin, että pelottelu meni liiallisuuksiin – enhän ole onnistunut tappamaan kovinkaan monta ihmistä.

Myrkkymarjojeni epämiellyttävä maku varoittaa yleensä syömästä niitä ylen määrin.

Sudenmarja on monivuotinen sudenmarjakasvi, jonka korkeus on 15–35 senttimetriä. Se kukkii touko-kesäkuussa.

Valkolehdokki

Platanthera bifolia

Hienostunut ulkomuotoni kertoo, että olen orkideoiden eli kämmekekäkasvien sukua. Enkelinmuotoiset kukkani loistavat hämärässä yössä valkeina ja tuoksuvina. Ne houkuttelevat luokseen yöperhosia: kiitäjiä, yökkösiä ja mittareita. Palkkioksi pölytystyöstä tarjoan niille pisaran makeaa mettä.

Valkolehdokki on monivuotinen kämmekekäkasvi, joka kukkii kesä-heinäkuussa. Se on 25–50 senttimetriä korkea.

Harmoraanumittari

Täpläkämmekekä

Dactylorhiza maculata

Täplistään kukka tunnetaan, mutta aina sekään ei riitä. Minulla on kaksi alalajia: maariankämmekekä ja kielikämmekekä. Niiden tunnistaminen tuottaa harmaita hapsia jopa kasvitieteilijöille. On hauskaa sekoittaa pakkaa ja aiheuttaa hämmennystä! Itse en lajimäärityksistä juuri piittaa vaan nautin olemassaolostani juuri tällaisena, vaikeasti määriteltävänä poikkeusyksilönä.

Täpläkämmekekä on monivuotinen kämmekekäkasvi, joka kukkii kesä-elokuussa 20–50 senttimetrin korkuisena.

Keltakurjenmiekka

Iris pseudacorus

Viihdyn liejuisilla ja mutaisilla rannoilla. Voin kuitenkin vakuuttaa, että vaatimattomistakin oloista voi päästä pitkälle: minäkin olen saavuttanut jopa reilusti yli metrin korkeuden, ja upea keltainen kukkani ylittää jopa kymmenen sentin leveyteen. Väitän, että kovin moni suomalainen kukka ei saavuta tällaisia mittoja. Kannustan siis kaikkia taustasta riippumatta ponnistelemaan elämässä eteenpäin!

Keltakurjenmiekka on monivuotinen kurjenmiekkakasvi, joka kasvaa 60–120 senttimetrin korkuiseksi. Se kukkii kesä-heinäkuussa.

Kimalainen

Nokkonen

Urtica dioica

Olen melko pisteliäs tuttavuus, sen myönnän. Kaikki eivät minusta pidäkään, nimittelevät jopa viholaiseksi! Mutta on minulla myös paljon ystäviä. Monet perhostoukat kasvavat lehdilläni – esimerkiksi nokkosperhonen kelpuuttaa ainoastaan minut toukkansa ravintokasviksi. Ihmiset valmistavat lehdistäni maittavia ruokia ja parantavia rohdoksia. Varteni kuiduista on valmistettu verkkoja ja vaatteita. Mitä on siis pieni pisteliäisyys verrattuna näin moniin hyödyllisiin ominaisuuksiin? Kysynpä vain!

Nokkonen on monivuotinen nokkoskasvi, joka kasvaa 30–150 senttimetriä korkeaksi ja kukkii heinä-syyskuussa.

Nokkosperhonen

